

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orationes P. Josephi Ignatii Chiaberge, Societatis Jesu

Chiaberge, Giuseppe I.

Augustae Vind. & Oeniponti, 1752

Innocentii XII. Pontificis Maximi Providentia. Oratio Funebris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68656)

INNOCENTII XII.

PONTIFICIS MAXIMI

PROVIDENTIA.

ORATIO FUNEBRIS.

RECTORES hominum nulla magis commendat virtus, quam Providentia. Est enim isthæc Regalis planè ac divina Virtus, quæ publicæ Præses felicitati, reliquas omnes sibi administras habet comitésque virtutes: Adeò ut Una hæc Reges, ac Principes imperiò dignos, ac regimini pares ostendat. Quamobrem Summus Pontifex, qui Vicariam in terris DEI Majestatem præ se fert, & Catholici Orbis curam, ac regimen suscipit, hac potissimum laude excellat, oportet, atque ut parem Se tanto Muneri præbeat; parem Dignitati, Providentiã exhibeat, necesse est. Id unum qui faciat, Pontificem se verè maximum probat. Fecit INNOCENTIUS XII. quem in hac funeris pompâ non tam lacrymîs prosequi debemus, quàm laudibûs. Providentiã Ille, qua nulla excogitari augustior, nulla diviniore potest, in Summi Pontificatûs administratione, & Catholici Orbis regimine exhibuit: Illius videlicet Imaginem Providentiæ, qua rerum omnium opifex DEUS Orbem universum moderatur, ac regit. Hanc sibi perpetuò contemplandam, imitandamque arbitratus, id tam gloriose ac feliciter præstitit; ut eas ipsas, in se imitando converterit, sibi que peculiare effecerit, Dotes, quæ Divinæ Providentiæ omnino peculiare ac propriæ, totam spirant Divinitatem, atque admirationem potius à nobis, quàm imitationem exposcunt. Nihil de Summo Pontifice, nihil de INNOCENTIO prædicari majus potest. Hoc itaque Orationis meæ argumentum esto: INNOCENTIUS DUO-

E

DECI.

**PROPO-
SITIO**

DECIMUS in Summi Pontificatus Regimine Divinae Providentiae Imaginem absolutissimam praebuit: Cum peculiare ipsas Divinae Providentiae Dotes, peculiare Providentiae suae laudes effecerit.

Enimvero, Tria praesertim sibi peculiaribus, ac propria vendicat Supremi Numinis Providentia. Primum, quod ita rebus omnibus providet; ut ab iis utilitatis nihil, aut detrimenti suscipiat. Alterum, quod ita rebus universis intendit, ac si vacet a singulis; atque ita pariter intendit singulis, ac si vacet ab universis. Tertium denique, quod praesentibus intenta in futurum prospicit, atque omnibus una simul temporibus providet. Primum Divinae Infinitatis est, alterum Imensitatis, postremum Aeternitatis. Cum enim DEUS per sese infinitus sit omnium bonorum Oceanus, cui nihil addi possit, aut demere; ut nihil iacturae ex perpetua in res omnes creatas derivatione bonorum, ita nihil utilitatis, potest ex earum gubernatione percipere. Et cum ea, qua omnia implet, Imensitate, toti Mundo (ut cum Romano Philosopho loquar) inserta, rebus omnibus totus, ac totus singulis intimè praesens, atque insertus sit; tam facile providere omnibus, quam singulis potest, seque non tam in magnis magnum, quam in minimis maximum exhibere. Denique cum interminabilis vitae tota simul, perfectissimaque possessione perfruatur, & è quadam veluti Aeternitatis suae speculata aetates omnes, ac tempora unico intueatur obtutu; Unus simul omnibus providere temporibus potest. Cum tam peculiare istiusmodi sint Divinae Providentiae dotes, cum totam spirent, atque praesferant Divinitatem; quis unquam putasset, inveniri posse tantae magnitudinis Virum, qui eas ipsas referre, atque amulari contenderet: idque ita re ipsa praestaret; ut peculiare Providentiae suae laudes efficeret? Praestitit INNOCENTIUS, Qui, Divinae veluti particeps Infinitatis, nihil sibi utilitatis, sed & detrimenti nihil

DIVISIO.

tificiæ Dignitatis insignibûs dissimulantem: Adeò ut dum majestatem Dignitati parem præferret exteriùs; interiùs Paupertatem foveret Dignitate ipsâ chariorem.

Noveras, sapientissime Pontifex, magnas habere opes Parsimoniam in principes, eamque perennem esse publicæ utilitatis fontem. Hinc tanta Sæculo tuo annonæ copia; ut agris ipsis fœcunditatem fons hic attulisse videretur. Uberrimam certè Liberalitati, ac Magnificentiæ Tuæ materiam suppeditavit. Ut minùs jam mirer tot effusas opes, quæ in sublevandis pauperibus, quæ in redimendis captivis, quæ in remittendis oneribus, quæ denique in extruendis tot elegantissimis fontibus, atque erigendis tot augustissimis molibus, quæ antiquitatis memoriam revocant simul, obruuntque. Cùm tot largitiones, ac munera, usque ad vetustatis invidiam, munificentissima à Te liberaliter data perpetuò contemplanda se objiciant; haud satis scio, quid commendare magis, ac demirari universa Posteritas debeat? An tot molitricem operum Magnificentiam? An tot largitricem munerum Parsimoniam?

Commodis.

At enim. Qui nihil sibi ex Pontificii Patrimonii Redditibus, num aliquid ex tantæ Dignitatis Commodis sibi usurpandum putavit? Adeò semper negligens sui, & patiens laboris; ut planè constet, sola onera Imperii ab Eo esse suscepta.

Contemptus sui.

Nunquam sibi vacare: assiduam sui copiam adeuntibus facere: somnos brevissimos capere: tam denique nihil de valetudine, nihil de sublevandis tanti muneris curis, ac laboribus cogitare; ut ex quo Principem induit, se

Honoribus.

hominem esse videretur oblitus. Nunquam tamen oblitus se esse mortalem, honestissimam illam, quæ ab honore percipitur, animi voluptatem mortis cogitatione, quodam veluti felle aspergebat; ut ne hunc quidem utilitatis fructum, seu potius laborum solatium, ac lenimentum curarum ex tam onerosa Dignitate susciperet.

Docu-

Documento est Sepulchralis Urna, quam vel ab ipsis Urna se-
 Imperii sui incunabulis Sibi exstrui iussit: ut exuvias, non pulchralis,
 tam perituræ mortalitatis post funera conderet, quàm pe-
 remptæ cupiditatis multò ante funera tumularet. Quàm sa-
 pientis animi est, in summa fortuna mortis cogitationem,
 adeò fortunæ honorumque illecebris adversantem, admit-
 tere? In supremo rerum humanarum fastigio, extremas con-
 ditionis humanæ vices, & fata meditari? Inter acclamatio-
 nes Populorum, quibus vita nunciatur, ac diuturna pro-
 mittitur, mortem cogitatione prævertere? In eâ demum
 Dignitate, quæ proximè ad Divinitatem accedit, se mor-
 talem agnoscere; nec moriturum dumtaxat, sed jam suis
 cupiditatibus mortuum comprobare?

Piget hîc Imperatoris Græci meminisse, qui cœnare
 scilicet, atque aureis vasis lutea immiscere consueverat: Ut Agatho-
 Se Patre figulo genitum recordaretur, quò minùs Regali
 Dignitate intumesceret. Quantò sapientiùs, Sanctissime
 Pontifex, cum nihil humile à nobilissimis Parentibus Tuis
 hauseris, cum nihil non augustum, in recensendis Avorum
 tuorum imaginibus, ac præclarissimis gestis deprehenderes;
 ut animum tamen, in supremo illo Dignitatis apice, mode-
 rareris, atque demitteres, in Templo totius Orbis Princi-
 pe, ubi terrestre DEI solium conscendis, sepulchralem Ur-
 nam, Tuis condendis cineribus sacram statuisti? Ut quo-
 ties Ædem illam augustissimam, ad obeundas DEI vices, ac
 divinos excipiendos honores, ingredereris, toties visendus
 occurreret tumulus, qui Te hominem esse admoneret, at-
 que honorum finem, quò faciliùs contemneres. præmon-
 straret? Sed non injucundum erit, opinor; Auditores, mo-
 lem hanc, Sibi à munificentissimo Principe exstructam dili-
 genter intueri. At hoccine, DEUS immortalis! Hoccine,
 inquam, Summo dignum Pontifice, dignum INNOCEN-
 TIO Mausoleum? Breve, atque humile saxum, rudi ope-
 ra

rà levigatum, simplici titulo inscriptum, nullis asperum signis, nullis ornamentis conspicuum! Aded nimirum Te ipsum neglexeras, Sanctissime Pontifex; ut vel ab ipsa negligi posteritate exoptares! Intantum honores contempseras; ut eos etiam, qui sequuntur funera, detrectaveris, omnes, si posses, detrectaturus. Pulcrius fortasse existimabas, in Posteris tuis affinibus, quàm in lapidibus vivere,

Cùm enim Nepotes quædam sint Avorum suorum Imagines, in quibus superstités vivimus; eos præcipuè curamus felices efficere, quò in illis feliciùs vivamus. Eos idcirco studemus augere opibùs, ornare muneribùs, insignire titulís: ac nobis ipsis datum, quod illis impendimus, arbitramur. Quid ergo INNOCENTIUS, cui tam uberem copiam, ad locuplerandos, extollendosque Nepotes suos, vel Dignitas, vel Parsimonia suppeditabant? Quid, inquam, illis largiendum, aut impertiendum putavit? Cito dicam; Nihil. Videlicet non sibi satis sui videbatur oblitus, nisi etiam suorum oblivisceretur. Neminem sibi sanguinis affinitate conjunctum, hoc nomine, augendum censibùs, aut Dignitatibus præficiendum existimavit. Atque hoc maximè à se haberi ut suos ostendit: quòd ità cum illis agendum putavit, ac secum: & qui profusissimè in reliquos liberalitatem, severissimè in Suos paupertatem exercuit. Nimirum, ut cum suis dumtaxat còmune haberet Decus illud eximium ac suum: Nihil utilitatis ex tanta Dignitate suscipere.

*Nihil in
Suos derivavit.*

*II.
Nihil tamen
detrimenti
passus est.*

Magnum id profectò ac planè Divinum, quòd ex tantæ Dominationis opibus, còmodis, honoribùsque nihil unquam in Sui, aut Suorum derivaverit utilitatem. Sed non satis divinam imitaretur Infinitatem; nisi pariter dum nihil utilitatis in se, suosque derivat, detrimenti nihil passum esse constaret. Quid enim? An ideo pauperior factus est INNOCENTIUS, quòd Ærarium Principis in publicam

blicam utilitatem effuderit? Pauperior non est, qui propterea nihil habet, quòd donat omnia. Non est fons ullus aquarum egentior, quòd eas jugi quodam lapsu, ac celeri perennitate profundit. Nec ullà parte luminis diminutus est Sol, ex quo totus explicari mortalibus cepit. *Quin hoc ditior:* Quin hòc maximè dives INNOCENTIUS, quòd Se unum pauperem esse pateretur, ut omnes divites faceret. Cùm enim eà, quã indigentes charitate complectebatur, omnium calamitates in suas converteret, sibi dabat, quod omnibus dabat. Et cùm amore illo, quo invicem redamabatur ab omnibus, Parentis amantissimi locò haberetur; gloriari merito poterat, suas esse opes omnium, & singulorum. Quid quòd vel ipsi sapientiores veteris Philosophiæ Doctores, Eum verè divitem esse constanter statuebant, non qui haberet multa, sed qui cuperet nihil: & qui paucis contentus, paucis indigeret, eum Diis simillimum nuncupabant, cùm Deos nullius rei indigentes, atque adeò *r' aën à gontas*, *Seneca. Socrates.* idest facillimè viventes appellare consueverint. *Homerus.* Hòc itaque verè dives INNOCENTIUS, quòd sibi cuperet nihil: Hòc DEO simillimus, quòd quàm paucissimis contentus facillimè viveret; quàm paucissimis indigeret, ut omnia indigentibus daret.

Sed & hòc etiam Beatior, quòd publicis curis, & laboribus gravior Se omnino negligeret, ut Se totum in commune bonum impenderet. Magno videlicet, ac sapienti Viro ex ipsis laboribus, pro publica felicitate susceptis, jucundissima quædam promanat voluptas, quæ ad novos suscipiendos labores alacriorem semper, atque in iis perferendis lætum, ac beatum facit. Hinc inexplebilis illa novi semper aliquid ad publicam utilitatem moliendi cupiditas, quã vehementiùs in dies flagrabas, Sanctissime Pontifex; adeò ut, cùm tot, ac tanta præstiteris, Unus tamen nunquam fatis,

fatis, quod Tuum est, Te præstare arbitraberis. Testes hîc appello, vel ipsas lacrymas tuas, ac doloris voces.

Jam seniô gravis INNOCENTIUS, augustâ proceritate, ac mole corporis gravior, pedum fallente vestigio, periculoso lapsu, resupinus humi ceciderat. Eo ruente, omnium spes, & gaudia simul ruere visa sunt. Amantissimi periculo Principis mærens, & consternata metu ad Pontificias Ædes Civitas universa confluxerat. Quid interea INNOCENTIUS? Cùm videret omnium luctum, dolorem, & lacrymas; cùm populi gemitus, & suspiria exaudiret; Quid interim Ipse, qui lugebatur? An non lugeret? An non doleret casum suum, quem nemo non dolebat? An non lacrymaretur, quòd omnes lacrymabantur? Indoluit, lacrymatus est: sed non casum suum indoluit, non ingravescens morbi cruciatus, non præsentissimum ipsum mortis periculum. Id omne constanter dissimulat, Sui ut solebat, securus ac negligens: omnia fortiter, atque alacriter perfert. Unum dolet, & lacrymatur. Quid illud? Audite pulcherrimi doloris voces, & causam. Quid hætenus, inquit, in publicam utilitatem contulimus? Quid hucusque fecimus, unde hunc casum Civitas tam graviter doleat? Hæc Ille cùm diceret, obortis, ac sponte fluentibus lacrymis perfundebatur. O voces! O lacrymas optimo dignas Principe, optimo dignas Pontifice, dignas INNOCENTIO! Instantum scilicet in sustinendis Tanti Imperii oneribus, in tot magnorum operum exantlandis laboribus delectabare, Sanctissime Pontifex: ut ad ea, quæ majora in dies moliebare, animum semper, ac vires intenderes, atque omnia simul perferre exoptares! Adeò præteritorum oblitus; ut postquam Orbem jam universum tuis ingentibus factis impleveras, postquam remotissimas gentes Magnitudinis Tuæ admiratione conjunxeras, nihil tamen Te præstitisse existimares, idque veris lacrymis profitereris: Id unum Tibi, in tam
gravi

Constan-
tia.

gravi morbo; in tanto vitæ discrimine; causam doloris,
& lacrymarum afferret. Hæc una scilicet doloris materies,
cui una est gaudii materies; bene de omnibus promerendi
labor.

Jam verò, qui in paupertate divitias; in laboribus
gaudium invenit; Quid in honorum contemptu? An ali-
quam honorum jacturam passum esse credamus? Cùm scia-
mus, eam esse honoris indolem, atque naturam; ut non se-
cùs: atque umbra corpus, sequentes fugiat, fugientes sequa-
tur? Hòc sanè honoratior INNOCENTIUS, hòc summis *Hòc Hono-*
honoribus major, quòd sumos honores contempserit. *abilior.*
Ille Augustior habitus, hòc Divinior; quòd in tam augusta
Dignitate, in tantâ Divinitatis specie Se infra mortalem mor-
tis cogitatione demitteret. Hòc denique toti Posteritati
commendabilior, quòd à Totâ commendari posteritate ne-
glexerit.

Tuam illam sepulcralem Urnam (Præsentem enim al-
loqui videor INNOCENTIUM, qui omnium præsens erit
memoriæ sæculorum) Tuam, inquam, sepulcralem Ur-
nam, quam ideo tam exiguam construxeras, ut intuentium
oculos fugeret; ideo tam humilem, ut penè contemptui ha-
beretur, demirari universa Posteritas, suisque laudibus in
Coelum efferre non desinet. Jamque non Urnam vocat, sed
Aram. Videre videor Apostolorum Principis Templum in-
visentes Advenas, nunc universa, nunc singula illius
Ædis miracula, ac tot Summorum Pontificum Monumenta
studiosissimè perlustrantes. Quàm dispari tamen admiratio-
ne, quàm diversis affectibus Tuum, ac reliqua contemplan-
tur? In illis sumptus magnificentiam, lapidum pretium, o-
peris elegantiam mirantur. In Tuo gloriæ contemptum, at-
que animi Tui Moderationem, omni magnificentia grandio-
rem, omnibus pretiosorem lapidibus laudant. Ibi Artis;
hìc Virtutis miraculo stupent. In illis hærent jucundiùs!

F

uti-

utiliùs in Tuò. Indè voluptatem hauriunt, hinc Pietatem. Illa denique mirantur, adorant Tuum. Faciet Posteritas uniuersa: & lapidem illum Tuis sacrum exuvijs si quando consumet Vetustas; nova semper in omnium mentibus cordibusque monumenta, non Tuis cineribus, sed Tuis Virtutibus sacra consurgent.

*Hòc, & Sui
Feliciores.*

*Card. Pi-
gnatellus.*

Quid denique, quòd eam ipsam, quam neglexisti, in Tuis obtines immortalitatem? Cùm ne ipsis quidem conditio deterior acciderit, quòd Tuo erga illos amorì nihil indulseris. Accessit enim illis hãc potissimùm causã major quidam honor, ac reverentia. Tua hãc penè incredibilis Virtus, quã Majorem Te, atque Admirabiliorem, Majores illos pariter, atque Admirabiliores facit. Hòc magis honores illis deferre certamus: hòc magis mereri prædicamus, quòd eos à Te non acceperint. Hinc sapientissimò sanè consiliò, CLEMENS, Pontifex Maxime, FRANCISCUM PIGNATELLUM INNOCENTII Virtutes, ac merita, non tam sanguinis cognatione, quàm morum imitatione attingentem, inter Purpuratos Patres adscribere festinasti: Idipsum testatus; meruisse jam pridem, qui ab INNOCENTIO deligeretur; hòc magis mereri, quòd ab Eo prætermisus. Cùm itaque optimum Præsulem, plenum suis, & INNOCENTII meritis onustum videres: ratus nihil esse, quod non mereretur; nihil omittere studuisti: quò Tuæ erga Tantum Pontificem venerationi, ac Pietati; erga illius Consanguineum, præstantissimum Virum, existimationi, atque amorì; quò demum utriusque meritis faceres satis. Idcirco vel in ipso Tui Pontificatùs exordio, Primum omnium delegisti: seorsum ab omnibus in uogurasti: Ad Eum Fratris Tui Filium misisti, qui Dignitatis ferret insignia. Denique quod INNOCENTIUS gloriosè omiserat, gloriosius impleuisti.

Tibi

Tibi verò, Cardinalis amplissime, quò majorem cessit in gloriam, quòd honestissimam Dignitatem à CLEMENTE susceperis, quam ab INNOCENTIO merebare. Majus quiddam fuit ab INNOCENTIO novum hoc beneficii meritum accipere, quàm beneficium. Vivet itaque in Te Domestici Generis Gloria INNOCENTIUS, atque eò felicius vivet, quò minus videtur consuluisse Felicitati Tuæ.

Quo honore delectus.

En itaque, Auditores, quemadmodum INNOCENTIUS XII. qui nihil Sibi utilitatis, nihil Suis ex tanti Imperii, ac Dignitatis administratione percepit; ut nihil etiam Sibi, nihil Suis detrimenti ex tanta abstinentiæ, ac moderatio- nis severitate susceperit. Primam illam assequutus tam peculiarem Divinæ Providentiæ laudem, quæ supremi Moderatoris Infinitatem arguit, ac præfert. Jam ut alteram ejusdem Divinæ Providentiæ laudem, quam Immensitatis suæ beneficio sibi vendicat Supremus Mundi Governator, & Rector, quòd ità se totum universis impendat, ac si vacet à singulis; atque ità se totum impendat singulis, ac si vacet ab universis; in se imitando transcripserit INNOCENTIUS, Sibi que peculiarem effecerit, videamus.

Primum enim quicumque susceptas ab Eo curas, & res gestas amplissimas æstimando recenseat; in eam profectò cogitationem deveniet: ità semper Optimum Principem, Maximumque Pontificem se totum publicis rebus, & communi impendisse felicitati; ut non modò feriari à singulis, sed vel à seipso vacare cogeretur. Quid enim unquam, ad felicitatem publicam, vel præparandam, vel fanciendam pertinens, tam fuit abditum, ut latere; tam arduum, ut deterre- re; tam laboriosum, ut fatigare Tanti Pontificis Providentiam potuerit?

Ut prima veluti jaceret fundamenta felicitatis, abigen- das primùm esse populi calamitates, atque ejusdem coño- dis consulendum putavit. Statim Annonæ caritatem dimi-

II.
ORATIO-
NIS
PARS.

INNOCEN-
TIUS

Totus in pu-
blica felici-
tate

Præparandâ.
Ab INNO-
CENTIO

Annonæ
vilitas
parta.
Vectigalia
remissa.
Eleemosi-
næ paupe-
ribus ero-
gata.
Vulgò
Ripetta.

Portus
Antii.

Trajani A-
quæ du-
ctus.

Sanciendâ.

INNO-
CENTI

INNO-
CENTI

nuit: haud ità multò post ejusdem peperit vilitatem. Vi-
cies quinquies centena aureorum millia ex vectigalibus po-
pulo indulfit. Quin imensâ propè vi pecuniarum in pau-
peres distributâ, suam Ipse vectigalem populo fecit Libera-
litate. Jam ut subditorum Sibi Populorum comòdis a-
bundè prospiceret, quàm sapienti consilio, quàm regali
sumptu, novas ad Ripam Tiberis porticus, novas ades, ad
mercium asportandarum facilitatem exstruxit? quò comò-
dior ab Urbe Româ ad reliquas Principatûs partes comœa-
tus fieret, ac liberiùs ab Imperii corde reliqua membra ca-
lorem, ac spiritum, per Tiberis venas, haurirent. Quin
etiam, ut remotissimas Terras toto mari divisas cum suâ
Ditionis finibus, ad mutuam utilitatem, connecteret; An-
tii Portum non modò instauravit, amplificavitque: sed câ
insuper majestate, ac specie exornavit; ut Nationes exteras
utilitate permoveat, pulcritudine alliciat, admirationè per-
cellat. Illud verò quàm totam præ se ferens veterum Im-
peratorum magnificentiam, quòd Trajani Aquæductum ve-
tustate jam obrutum, pristinae utilitati, ac dignitati reddere
instituit; Ut Portus celebritati, populorum commodis, a-
grorum foecunditati, Regni affluentiae consulere! Hæc tam
illustra, aliâque id generis multa Regalis Magnificentiae
monumenta, quædam felicitatis, quam moliebatur, initia,
ac fundamenta existere.

Noverat scilicet Sapientissimus Princeps, quod non
Philosophorum Principis tantum, sed omnium sancitum est
consensu sapientium: Non comòdè solum, atque magnificè,
sed præsertim rectè vivere, veram esse felicitatem: atque
eam demum felicem esse Rempublicam, in qua bonæ leges
vigeant, boni mores colantur. Eò propterea INNOCEN-
TIUS præcipuas Providentiæ curas convertit, ut legibus
honorem, moribus adderet probitatem.

Vaga-

Vagabantur quodammodo in Urbe incertæ Leges, ac Magistratus: plurima passim hospitia, nullum uspiam par dignitati domicilium habebant. Adeò ut, quoties ad dirimendas lites consulenda erant Judicia; huc illuc ferri Clientes, & in Urbe Roma peregrinari oporteret. Donec INNOCENTII PROVIDENTIA amplissimam omnibus Curiam à fundamentis erexit: tantâ operis magnificentia, ac majestate, ut vel ipsas Principis Ædes non æquet modò, sed vincat. Nimirum ut intelligerent omnes, non minorem Legibus reverentiam deberi, quàm Principi; & sub INNOCENTII Regno, non tam Principem regnare, quàm Leges.

Abundè, ac magnificè legum Dignitati provisum est. Nunc morum integritati providendum. Fecit Vigilantissima Tanti Pontificis Providentia: & primò excisis, atque sublatiis publicis Scenis, quæ longo abusu, tandem in corruptelas morum desciverant, ac lenocinia vitiorum. Haud satis scio, magisne, ac laudabilius publicæ felicitati provideris, Princeps Optime: vel cùm ad augendam legum majestatem, Molem illam tam splendidè, magnificèque adornari; vel cùm ad evertendas vitiorum machinas, Theatra publica everti, tam fortiter, constantèrque imperasti. Indè intelleximus, quanto in honore à nobis habendæ essent Leges, quas tanto Ipse honore prosequere. Hinc intelligimus, quanto à Nobis odio habenda sint Vitia, quæ tantò Ipse odio insectaris. Quis non vidit, quàm severus peccantium animadversor futurus esses, qui vel ipsis peccandi occasionibus adeò vehementer irascebare? Quàm omnino inexorabilis adversus sectatores vitiorum, qui nunquam exorari potuisti; ut vel ipsis parietibus, inanimis vitiorum testibus, parceres? Æquissimum utrumque, ac Tuum: & quòd nec virtutem sine præmio esse pateris, nec vitium sine supplicio.

F 3

Sed

sigillo
erecta

Curia In-
nocentia-
na.

Theatrum
Vulgò

Tordinona

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Collegia
erecta.

In Religionis
cultu promo-
vendo.

Pensiones
remissæ.

Vulgo
Casa per
Esercizi
Spiritali.

Plin. Traj.

Amplifican-
do.

Sed quorsum tam infestum Te pravis moribus exhibebas; nisi ut iis depulsis, bonos inveheres, ac foveres? Sustulisti vitii domum, ut virtutibus dares. Occurrunt passim intuentibus ampla, & magnifica Domicilia, & Collegia, Tuis Imperiis, ac sumptibus, quæ popularibus, quæ liberalibus artibus erecta: ut & Romana plebs, & Juventus ingenua, ab otii sinu divulsa, non artibus tantum Reipublicæ utilibus, sed præcipuè moribus optimis excoleretur.

Verùm ex hac legum reverentia, & morum institutione, civilis quædam consurgit felicitas, quæ licet Optimi Principis Providentiam cumulatissimè impleat; non tamen omnes explet Summi Pontificis partes, quem non Reipublicæ tantum, sed Religionis præsertim felicitati prospicere oportet. Atqui huc semper INNOCENTIUS toto Providentiæ conatu, toto pondere consiliorum, totoque nisu mentis incubuit: ut Religionis cultum, quàm maximè intenderet, & quàm latissimè amplificaret.

Quid memorem demptas Paræciis Pensiones, ut in Templorum decorem, & cultum converterentur? Quid instructas domos, atque amplissimo centu dotatas, ut rerum coelestium meditationibus excolerentur animi, atque ad divinarum virtutum studia inflammarentur? Quid inauratam Clericorum disciplinam, atque iis erecta, vel confirmata Seminaria: ut sacris ritibus, ac sanctissimis moribus, Religionis magisteriò, imbuerentur? Quid denique quod præcipuus Ipse Religionis cultor, omnes in Te uno virtutes complexus, Tuis ipse, non tam consiliis, quàm moribus, omnium mores formabas? Vita enim Principis censura est, eaque perpetua. Ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur; ut propè unius moribus omnes vivamus.

Sed quo flagrabas Religionis Zelo, non satis ducebas, si ejus cultum intenderes, nisi etiam toto Orbe extendere

ni-

uitereris. Hic verò, quàm ingens mihi se aperit dicendi campus, si angustia temporis ferrent? Quam enim orationem exposcerent tot excogitata consilia, tot effusæ preces, & lacrymæ; ut diffidentes invicem Christianos principes, optatissimæ vinculo pacis, connecteres: ut sociato fœdere, adversus Catholicæ Religionis hostes, arma converterent: iis bella gererent, veros habitura triumphos. Tot ad falsis deditas Numinibus Gentes, atque ad incognitas Terrarum plagas, Expeditiones imperatæ: Ut Providentiæ Tuæ, Orbem utrumque perlustrantis beneficiò, mortales omnes, si fieri posset, ad Orthodoxæ Fidei notitiam, & cultum, atque ad spem immortalis felicitatis excitarentur. Tot demum administrata subsidia: quæ Regi Hispaniarum; ut Hæreticorum: in Americæ Insulas ad Religionem labefactandam irrupentium, impios conatus comprimeret: quæ Britannia Regi; ut in spem restituendæ in Angliam Religionis foveres, aleres, ac sustentares. Quis non videat, Providentiam Tuam ita semper in promovenda, quæ Reipublicæ, quæ Religionis felicitate occupatam; ut nedum de singulis hominum rebus, sed vel de Tuis ipsis cogitare vix posses?

Lucan. Missiones ad Idololatrias.

Subsidia Regibus ab INNOCENTIO subministrata.

Sed quem ita universis intentum vidimus, ac si vacaret à singulis; nunc ita singulis intentum videbimus, ac si vacaret ab universis: adeò ut divinæ veluti æmulus Immensitatis, ubique Se totum reddidisse præsentem videretur. Totus nimirum, quæ in pernoscendis, æstimandisque singulorum meritis, quos Reipublicæ, ac Religionis ministerio præficeret; atque in iis perpetuò regendis, ac moderandis, quo numeribus publicis, dignitatibusque præferebat: Totus in privatorum hominum, ac præsertim egenorum repellendis calamitatibus, ac procurandâ felicitate INNOCENTIUS occurret.

II. Idem INNOCENTIUS Totus in singulis.

Sapienter docet Philosophorum Princeps, Providentiam in Summo Reipublicæ Moderatore Architectonicè, ut ait,

Ar. Polit. 2

ait, inesse oportere; eamque præcipuè in optimis deligen-
dis, optimèque regendis rerum publicarum Administris con-
sistere. Id ipsum nobis contemplandum exhibet, vel ipsa
Supremi Numinis Providentia, quæ non modò generales
causas, ut vocant, aptissimos veluti publici boni Ministros,
Elementa, Solem, ac Stellæ creavit: Verum etiam eos
perpetuò movet, ac regit, eorúmque operibus singulis Præ-
sens, suas Ipsa manus, ac vires accomodat. Hoc idem
Divinæ Providentiæ amulator INNOCENTIUS Sibi pecu-
liare fecit, ac proprium.

*Ministris
optimis de-
ligendis.*

Enimvero quàm singularis isthæ sapientissimæ, con-
stantissimæq; Providentiæ Tuæ laus est, Sanctissime Ponti-
fex, quòd optimos Tibi Reipublicæ, ac Religionis Mini-
stros adsciveris? Cùm enim per omnes, ac singulos gradus,
ad Supremum Dignitatis culmen ascenderis: Cùm Præfe-
cturas, Provincias, Legationes, omnia denique Unus mu-
nera obieris; noveras procul dubio, quales, & quâ virtute
præditos viros unumquodque munus exposceret. Aded ut
arcanò, ac singulari Divinæ illius Providentiæ consiliò, quæ
Te jampridem ad Orbis Catholici regimen, felicitatèque
formabat, contigisse crediderim: quòd, dum ea, quæ in
dies cumulabas, amplissima in Sedem Apostolicam merita
eminentiores Dignitatis gradus Tibi certissimè pollicèban-
tur, abrupto veluti honoris cursu, ad Aletinam regendam
Ecclesiam, inopinatò diverteres. Ut nimirum per omnia
exercitus Christianæ Reipublicæ munera, nihil discendum,
haberes tempore docendi. Et qua eras mentis solertiâ, o-
mnino pariter noveras, qui tales essent, quales à muneri-
bus postularentur. Quin etiam, ut ea ipsa, quam ab in-
cunabulis hauseras, mentis sagacitas diuturno experimento
acuere; Etruscos, Teutonas, Sarmatas Legationibus a-
diisti: Teque ad omnes ferè Nationes perlustrandas circum-
duxit Christianæ Reipublicæ Numen: ut eorum virtutes,
quos

Lecce.

INNOCEN-
TII in O-
ptimorum
delectu
Solertiâ.

quos eras publicis muneribus præfecturus, visu iplo dignoscere inciperes: & cum deligendi essent, Te ipsum adhiberes Testem meritorum, Tuos oculos Ipse consuleres, atque ab ingenti illo vacares Principatûs malo: Necessitate credendi. Totus propterea in recensendis, comparandisque singulorum, quæ probè noveras, meritis, id unum spectans, ut Numinis Gloriæ, & Reipublicæ utilitati consulendo. Rectitudines, adeò constanter statueras animo tuo, optimum quemque deligere; ut nunquam potueris cujusquam favore, studiis, aut precibus flecti, ut quemquam præligeres, quem Constantia non mereri magis existimares. Inno invictissima isthæc Providentiæ Tuæ Constantia ità perspecta omnibus erat; Ut nemo eos Tibi comendare auderet, quos non optimos esse constaret: Cum scirent, neminem à Te optimum ignorari, neminem probari, nisi optimum, posse?

At enim. Ubi optimos comūnis boni Curatores, & *Iisdem re-* rerum publicarum Ministros delegeras; ideòne quiescend-*gendis.* dum Tibi aliquando, aut feriandum putabas, publicæ felicitatis securus, ac Tuæ? Non satis, quod Tuum est, Te præstare arbitraberis, nisi eos perpetuò regeres, ac moderareris, atque eorum Virtutem tuâ Ipse Virtute adjuvares. Quos consilii gravitas, ac Prudentiæ maturitas paulò tardiores faciebat, Tuâ Ipse alacritate, ac Zelo incitabas. Contrà verò quos generosa quædam animi indoles, ac tuenda Religionis, aut Justitiæ ardor paulò fervidiùs rapiebat, Tuâ Ipse Benignitate, & Clementiâ temperabas. Adeò non consiliorum tantummodo, sed & Virtutum tuarum participes efficiebas; ut Te quodammodo in illos infundens, Te in illis reddidisse multiplicem videreris. Illorum comitiis frequens aderas: Non tam ut autoritate præesses, quàm ut præstò esses auxilio. Aderas operibus ipsis; ut *Operibus* eorum laborem, ac studium, & tanquam exactor intende-*promoven-* res, & tanquam particeps, sociùsque relevares. *dis.*

G

Non

Non semel vidimus, ætate jam gravi, longa itinera conficientem, ut iis præfesset operibus, quæ tam diversa, & tam multa, pro commodis populorum, & communi utilitate imperaverat. Ibat Pontifex Maximus, privato penè cultu, paucorum comitatu, sine pompâ, sine supercilio: ac totus ad humanitatem compositus, singula inquirere, inspicere, singulos alloqui, hortari; atque ad operis celeritatem, ac studium, lato aspectu, comi sermone, & paratis muneribus excitare gaudebat, ac penè suâ Ipse operâ impellere, securus Majestatis, ac Magnitudinis suæ.

Iter ad An-
tium, &
Centum
cellas.

In privato-
rum

Calamitati-
bus repellen-
dis.

Sed qui tam sollicitam de inanimis operibus, quanto sollicitiorem Ille de nobis curam suscepit? Adeò faciles omnibus aditus, clementiam exorabilem, atque obviam præbebat humanitatem; ut unusquisque non tam Principem alloqui, quàm Parentem putaret. Singulorum calamitates, quamquam iis miserans indoleret; tamen ut illico sublevaret, audire gestiebat: Adeò ut nemo non se singulariter diligere à Principe, ac sibi speciatim provideri ab INNOCENTIO arbitraretur. Non illum negotiorum quotidiana moles, non interpellantium assidua multitudo, non ipsa valetudinis imbecillitas, quæ seniò gravem, & annis fessum, extremis vitæ mensibus, afflicta vitæ, impediebat, quò minus, & aures patientissimas commodaret adeuntibus, & instaret, ut quæ facienda mandaverat, optatos ad exitus perducerentur. Unum dicam, omnium laude celebratum, & posteritatis memoriæ præcipuæ meritò consignandum.

Scut.,
40000, pro
redimendis
captivis,

Paucis, antequam supremum diem obiret, horis libellum supplicem obsignavit, ac ratum esse iussit, quo nummorum aureorum millia quadraginta redimendis captivis assignabantur. Factum bene, Sanctissime Pontifex, quòd vinculis exire corporis non antè volueris, quàm tot miserorum vincula solveres! Tum, credo, lætus, & alacer in libertatem beatæ immortalitatis excessisti. Afferentur in Urbem ali-

quan-

quando, & spectabuntur appensæ Tumulo Tuo, quas fregisti, catenæ, & hæc liberalitatis Pontificiæ miracula, à Te, etiamnum spirante edita, in præclaris Tuis facinoribus, non ultimum obtinebunt locum. Pretiosa captivi olim ferri rubigo meliùs, ac splendidiùs, quàm aurei Principum torques, & gemmata sepulcrorum ornamenta, rutilabit.

Egenos præsertim quo Providentiæ studio, DEUS immortalis! Quo charitatis ardore complexus est! Ut cognomentum illud, quod sibi proprium Divinus Spiritus vendicat, sibi proprium INNOCENTIUS adscripserit: Pater Pauperum haberi ab omnibus, & nuncupari meruerit. Et sanè erga orbatos parentibùs liberos, Parentem Se INNOCENTIUS optabiliorem exhibuit. Iis magnifica Hospitia à fundamentis exstruxit, ac perpetuo censu ditavit: non tam ut honestè alerentur, quàm ut artes sibi, ac Reipublicæ utiles discerent, ac præcipuè moribùs optimis educarentur.

Sed parùm adhuc Tibi, Egenorum Parens amantissime, eorum calamitates depellere; nisi etiam participes redderes felicitatis Tuæ, ac eorum inopiam, vel ipsis divitibus faceres invidendam. In Lateranenses Pontificias Ædes, Pauperes suscepisti: Ut eos, quos Nepotum locò à Te haberi dicebas, re ipsa haberi constaret. Et sanè quis tam liberalis, ac profusus in Nepotes, ut INNOCENTIUS in Pauperes? His Palatia augustissima, census amplissimos, splendidissima congiaria, ac regia planè munera liberalissimus Princeps, atque amantissimus Parens donavit. Quid, quòd vel ipsas Horti sui delicias, in Pauperum alimenta convertit: Adeò ut sibi Pontificatùs labores, onera, & curas; illis fructus, emolumenta, ac delicias concessisse videretur. Licebat miserimo cuique inter chariores Principis Nepotes adscribi. Patet Egenis omnibus Pontificia Domus: Adeuntibus nunquam aliàs visa, aut cogitata Felicitas occurrebat, quæ per

INNOCENTII
Charitas in
Pauperes.

*Felicitate
procuranda.*

Pal. Late-
ranense
Pauperib.
donat.
Eos vocat
Nepotes
Suos.

augustissimam illos veluti manuducens Domum, illis parata explicabat alimenta honestissima; eosque optimarum artium, ac divinarum virtutum magisterio instituendos tradebat. Nec precibus cuiquam opus, aut lacrymis erat; ut tantæ participes fieret felicitatis. Quin Ipse ultro INNOCENTIUS miseros jubebat inquiri; & geminato beneficio, cogi imperabat, qui mallent in otio miseri esse, quàm in labore felices. Quo quidem consilio, non Patris tantummodo curam induisse visus est Sanctissimus Pontifex; sed & Matris amorem, parvulos Suos, vel invito, ac resiliens, gremio excipere, sinu fovere, atque uberibus enutrire gestientis.

Delicias
suas.

Illud verò quàm totum exprimit Matris amorem, quòd delicias suas Pauperes appellare consueverat? Et quidem re ipsa nihil magis in deliciis habebat, quàm sæpe illos invifere, cum illis versari, ac suis Ipse manibus stipem multiplicem singulis elargiri. Quòd si amor in filios, de illis parentem perpetuò sollicitam reddit; Magnum illum Rectorem humani Generis animum ea quotidie fatigabat cogitatione quid in ærumnosorum ædibus, atque hospitiiis deesset. Adeò ut, quicumque INNOCENTII curas, pro miserorum felicitate susceptas, seorsum ab aliis audiret; in his procul dubio totum penitus fuisse INNOCENTIIUM arbitraretur. At, qui reliquas omnes recensere, ac secum aestimare instituerit, Divinæ quâdam Immensitatis specie, totum in omnibus pariter, ac totum in singulis INNOCENTIIUM deprehendet: & laudem illam INNOCENTII propriam atque illi peculiarem fatebitur, quam in DEO demirari, ac de DEO prædicare, consuevimus: quòd nimirum in magnis Se verè magnum, in minimis verè maximum comprobavit.

Divinum profectò, ac Tuum, Sanctissime Pontifex, quòd nihil Tibi utilitatis, aut detrimenti in Summi pontificatus administratione susceperis. Divinius, quòd ita Te
totum

totum universis impenderis singulis, ac si vacâris à singulis; atque ità Te pariter totum impenderis singulis, ac si vacâris ab Universis. Illud verò divinissimum, quòd præsentibus intentus, in futurum provideris, ac partæ felicitatis perpetuitati prospexeris.

Magnus Ille æmulator Divinitatis animus, dum totus vacare præsentibus videbatur; totus in eo erat, ut posteritati universæ consulere. Hinc tot, ac tanta, quæ publicæ felicitati molitus est, opera eâ soliditate construxit; ut facile intuentibus constet, Æternitati facta; Æternitatem esse æquatura. Tot Sanctissimas Leges, quas, ad stabiliendam Christianam Rempublicam, sapientissimè condidit, in Volumen referendas curavit, quod rectissimam, atque perpetuam optimè constitutæ Reipublicæ normam, ac regulam meritò dixeris. Quia verò nihil erat illi antiquius Religione, cui suas omnes curas, cogitationésque devoverat, non solum illi stabiliendæ in Europâ, & promovendæ studuit, instituendis, fovendisque tot sacris Expeditionibus, quarum uni cuiquam aliquando quinquaginta millia nummum attribuit; verum etiam ad remotissimas Gentes, nondum Evangelii Luce collustratas, in perpetuum proferendæ.

Laudabat, ac meritò quidem, superiorum Pontificum pietatem, & diligentiam, à quibus constitutum fuerat peregrinarum illud Missionum Seminarium; Illa Congregatio clarissima, Propagandæ Fidei addicta; illud Ærarium, unde opes Evangelicæ, in ultimos Orbis terrarum fines, continuo sparguntur. Sed ut Plantæ feraces ex hoc Seminario, ad inferendam barbaris mentibus Fidem, prodirent; videbat, esse aureo rigandum continenter imbre. Humanis egere subsidiis intelligebat Fidei Propagatores, qui toti sunt in rebus Divinis populo comunicandis: Ærarium, nisi bene fundatum, minui tandem, & velut Aquas, non ex perenni fonte ductas, exarescere. Quid egit Providentissimus

III.
ORATIO-
NIS
PARS.

INNOCEN-
TIUS
Parta felici-
tatis perpe-
tuitati pro-
spexit.

I.
Operum soli-
ditate.
Optimarum
Legum per-
petuitate.
Bullarium.
Perpetuo
censu pro-
Missionibus.

Scut.
100000.
pro Missio-
nibus O-
rientali-
bus.

mus Pontifex, ut his incommodis occurreret? Ut huic nobilissimo Religionis Seminario perpetua constaret fertilitas; ut huic ærario perennis, divesque fundus suppeteret; ut nunquam Religioni Propagatores, Propagatoribus necessaria præsidia deessent? Constituit centum aureorum millia; ut ex ejus pecuniæ, fortisque vectigalibus annuis plus, quam triginta Evangelii Præcones, in Regionibus orienti Soli subiectis, in perpetuum alerentur.

Consultum quidem, Sanctissime Pontifex, perpetuæ Religionis felicitati, & gloriæ, hoc facto voluisti: at simul gloriæ Tuæ perennitati, quod minimè spectabas, consuluisti. Quod Ethnicos Illi Operarii Apostolici ad Catholicam Fidem adducent, tot liberalitati Tuæ titulos, ac merita adjicient. Horum Evangelii Ministrorum manibus, Gentes sacro lustrabis fonte; illorum docebis ore, illorum laboribus perfrueris. Hæc Tempa, quæ surgent vero dicata Numini, Te Conditorem; Hæc Delubra, quæ superstitioni eripientur, Te Everforem loquentur. Hi pueri, qui Fidei rudimentis imbuentur, Tibi vitam sanctiorem acceptam ferent, Téquæ publicum Parentem experientur. Crescent de Tuo, qui crescent Ecclesiæ: ac Tuis beneficiis, ad augendam Sanctæ Matris Sobolem proficient: tantumque omnes Uni Tibi; quantum egregiis illis Institutoribus suis, ac Magistris, debebunt.

II.
Providit in
perpetuum;
Optimos
Reip. Mini-
stros.

Sed non satis posteritatis felicitati consultum putavit, si optimas in posterum leges earumque propagatores decerneret; nisi etiam optimos Christianæ Reipublicæ Administratos in perpetuum provideret. Quod quidem quàm singularis Providentiæ consiliò præstiterit, mecum ipsi, Auditores, cognoscite.

Consuetu-
dinem e-
mendi
quædam
officia.

Quædam pretiò emebantur, quæ ad Principatum pertinent, Munera, atque ad ampliores Dignitates spem adeuntium fovebant. Morem istum invexerat ingens Ærarii difficul-

ficultas, & sapientis quædam ratio consilii, id minimè iniquum existimantis, quòd cùm honor splendidior multò, ac pretiosior sit opibùs; istarum aliquid in commune conferret, qui supra communem hominum conditionem, assurgere honoribùs vellet: atque Ærarium Principis sublevarret, qui à Dignitate Principis elevaretur. Illud verò maximè cavebatur: ne ab ullo pretium caperetur, nisi qui, vel sine pretio, honoris, quem petebat, dignus, & ad eum, quem sperabat, idoneus censeretur. Quare hujusmodi initiis ad amplissimas postmodum provecti sunt dignitates præclarissimi Viri, qui mirum in modum Christianam Rempubli-
cam, Doctrinæ, Prudentiæ, ac Sanctimoniæ splendoribùs illustravere.

Sed morem istum torvis, pravisque oculis intuentes, Conviciis
Catholicæ Fidei hostes, in omnem carpendi occasionem in- obnoxiam.
tenti, opportunum censuerunt conviciis locum: Adeò ut, quemadmodum ineptæ Antiquitatis temeritas, os suum in Cælum attollens, monstra Cælo affigere, non dubitavit; haud secùs impiorum insana temeritas, os pariter suum in Ecclesiæ Cælum attollens, avaritiæ, atque ambitùs monstra eidem appingere, non vereretur. Verùm non secùs, ac Cælum, securum splendoris, ac pulchritudinis suæ, cæcam obtrectatorum audaciam, nunquam suis puniendam fulminibùs, aut coercendam putavit; haud aliter iniquissimas in Ecclesiam Catholicam voces, ab impiorum hominum temeritate prolatas, nemo sapiens non contemnendas, ac ridendas arbitratur.

Illud (haud equidem inficiar) illud, inquam, videba- Reip. in-
tur incommodi; quòd periculum erat, ne interdum æquè commo-
digni, quòd non æquè divites essent, retardarentur: nec dam.
fatis liberum Principi esset, inter æquales decernere, ubi, qui par erat meritò, potior beneficiò duceretur. Deinde ignaræ pledi suspiciosa, licèt immeritò, ea consuetudo
ac-

INNOCENTIUS abolet.

Ob id Sc. 1626000. restituit.

accidebat. Atqui è Republica esse censebatur, si qui muneribus præficiabantur, non solùm optimi essent, sed & ab iis, qui regendi erant, optimi sine suspitione haberentur. Hinc priores Pontifices eum morem abolere exoptabant. Sed consilii, vel novitate, vel magnitudine, vel restituendarum vi pecuniarum deterriti, irritò negotiò, desistere cogebatur. Unus tandem sapientissimè pariter, & constantissimè id præstitit, INNOCENTIUS.

Qui Romæ stupor, cùm videret, unâ die, sexcenta supra decies centena, & viginti sex aureorum millia iis, qui solverant, reddi! Qui hominum sensus, cùm legem illam ferret INNOCENTIUS, quâ officiorum, ut ejus verbis utar, *venalitatem* in perpetuum suppressit, abolevit, extinxit? *Mandantes*) Audite Sanctissimi Legislatoris verba sapientissima) *mandantes, ut ejusmodi officia in posterum viris, vite, & morum integritate præstantibus, litterarum scientiâ præditis, rerumque humanarum experientiâ insignibus, ad majorem DEI Gloriam, Romana Curia decorem, necnon virtutis incitamentum, & premium, gratis, & nullo recepto pretio concedantur.* Ut omnes invicem gratulabantur, vel ab unâ hac Lege sancitam in perpetuum Reipublicæ felicitatem! Cùm intelligerent omnes, Ministros optimos ejusdem Regimini præfuturos. Non enim nisi optimos ad eas dignitates promoveri necesse est, ad quas Virtuti tantummodo, & meritis aditus patet.

Optimos
Summos
Pontifices.

Quin hac ipsa lege, non optimos tantùm Ministros providisti, Sanctissime Pontifex; sed eos etiam, qui Te sequentur, Pontifices Maximos, quos verè optimos fore intelligimus; cùm ex optimis constet, & ab optimis esse eligendos. Quamquam, ut optimos in perpetuum esse statueret Summos Christianæ Reipublicæ Moderatores; singulari, divinissimòque consilio INNOCENTII PROVIDENTIA prospexit. Illam, quam mente conceperat; ani-

mo

mo infixerat, gestis expresserat, Summi Pontificis verè optimi Ideam, Se, ac sua negligentis, ut Se totum, suaque omnia in publicam felicitatem impenderet: Hanc, inquam, Ideam augustissimam, ac planè divinam derivare, atque infundere in Successores Pontifices voluit. Audite itaque, quid consilii excogitârit, suscepit, atque compleverit.

Communis ferè, aliquot jam sæculis tradita, apud Summos Pontifices consuetudo invaluerat, ex iis, qui ad Principatum pertinent, redditibus, atque muneribus partem aliquam, sibi sanguinis affinitate conjunctis, erogandi. Quod quidem, & ad splendorem Principatûs pertinere, & consanguineorum conditionem decere, integerimi, sapientissimique Pontifices non inmeritò arbitrabantur. Propiores præsertim, qui longè præ cæteris esse solent, ac debent de Principis, atque imperii felicitate solliciti; ut in consortium curarum, ita & in partem reddituum suscipiebantur. Non fecus ac Sol, Orbi universo illustrando, ac fovendo præfectus, Planetas suos in tanti muneris partem admittit: & quò propiores sunt; eò majorem illis non lucem modò, sed & calorem impertit.

Adhuc tamen INNOCENTII Providentia, non in sui tantum, sed in subsequentiâ etiam sæculorum felicitatem perpetuò vigilans, atque intenta, præstantiorem multò, utiliorèmq; Reipublicæ morem Sibi, ac Successoribus suis in perpetuum sequendum, statuendûmq; decrevit. Tanti esse publicam felicitatem putavit; ut vel ipsius Principis, & consanguineorum impendio sanciri posset, ac mereretur. Nihil optabilius fore existimavit, quàm si omnes, qui circa Principem sunt, eodem animo, quo Princeps Ipse, se, ac sua publicæ utilitati devoverent. Igitur Sanctissimus Pontifex, qui legem putabat, optimum sequi: ne quid unquam populis superesset optandum; abire in debitum voluit, quod vix esse poterat Votum. Legem tulit,

Consuetudinem extollendi Nepotes

INNOCENTIIUS moderatur.

H

qua

qua illud summatim cavit: ne quid in posterum Romani Pontifices consanguineis suis, quod Sui sint, ex Ærario Principis, aut publicis muneribus tribuant, nihilque in illos impendant, nisi quod sincerè probatis Ipsorum, non secus ac ceterorum meritis, ad exactissimam Justitiæ normam, ac Regulam debeat. Et convocato purpuratorum Patrum Senatu, omnes, ac singulos eò adduxit; ut Sacramento se adstringerent, legem istam, ubi ad ipsos pertinuerit, Se in perpetuum servaturos.

Et quidem, quod verbo Ipoponderant, re ipsâ præstari, Ipse de Cœlo, ad felicitatis Tuæ cumulum, vides, Beatissime Pontifex. Ingens Successorem Tuum numerus Consanguineorum circumstat, Quorum Virtutes, ac Dotes ità perspectæ omnibus sunt; ut omnium in Se admirationem, amorémque converterint: Adeò ut nemo sit, qui non Illis parem conditioni fortunam precetur, ac voveat. Principis amorem præsertim sibi peculiariter merentur, ac vendicant: cum Omnibus una mens unus animus sit: Illius virtutes imitari; & qui propiores sunt, hoc uno ex capite dignoscantur, quod illum propius imitentur, ac referant. Quamobrem illos ames, necesse est, CLEMENS, Pontifex Maxime. Atqui id ipsum profiterbare, cum se Tibi inclinantem supremæ Dignitatis apicem, omni oppe detrectare contenderes. Ut universum purpuratorum Patrum Senatam, in Te uno deligendo, unanimi consensu, obfirmatum, à suscepto consilio amoveres, inter alios, quos movisti lapides, hoc etiam non semel objeceras: multos Tibi esse Consanguineos, quos amabas

Nunc verò amoris Tuo nihil indulgendum, promissi memor, putas: atque Unus documento es; in eo, qui possit beneficia conferre, posse ab amore beneficia sejungi; multumque discriminis esse, inter velle bonum, & facere. Constanter statuisti, quod olim promiseras, Princeps,

ceps, implere. In Tui, ac Tuorum favorem, ea Tibi licere non putas, quæ in omnium favorem, Tibi licere, fatearis necesse est, Dignitatis Tuæ conscius, ac Potestatis. Supremus Ipse in Terris Legislator INNOCENTII legem revereris: Eidem Par dignitate Successor obtemperas. Octavum jam annum Consanguineos Tuos supra privatorum conditionem extulit Dignitas Tua: adhuc eos privatorum census, atque insignia circumstant. Tuarum hæcenus non nisi curarum participes, vel in litterariâ palestrâ, vel in forensi, vel etiam in bellicâ exerceri pateris, atque insudare. Multarum vigiliarum, laborum, ac periculorum fructum esse jubes, quæ Illorum sponte sequi conditionem fas esset: atque ad ea gradatim ascendere cogis, ad quæ statim eos advolare, fortunâ Tuâ aspirante, optabamus. Omnia cum Tuis, uti cum reliquis, Virtutis lance metiris. Unum interest, quòd Tuos diutiùs, ac severiùs, an mereantur, probas: & per eum callem, qui unus, Te Principe, ad Dignitates ducit, ut Tui à Te alacriùs incitantur; ita tardiùs promoventur.

Illi interim amore tuo læti, gaudentesque, nihil nisi gaudium ex Principatu Tuo decerpere, moram istam tam æquo animo ferunt; ut difficile dictu sit, utrùm majus censeferi Virtutis miraculum debeat: Vel quòd Tuum Ipse amorem, tantâ cum severitate conjungis; vel quòd sua Ipsi merita, tantâ cum Moderatione componunt. Quos esse arbitramur INNOCENTII sensus, Te, ac Tuos de Cœlo spectantis? Ut mirum in modum Tuo erga suam legem obsequio delectatur; ita à Te sæculo Tuo, Tuoque ab exemplo confirmatam in perpetuum ejusdem legis observantiam, lætatur.

Immutabiles omnino sunt Divinæ Providentiæ leges: adeò ut iisdem semper motibus Cœlestes Orbes circumagi, iisdem circumscribi finibus maria, ac vel ab ipsa tem-

porum instabilitate, suam perpetuò videamus stabilitatem, ordinemque servari. Hanc Tibi laudem mereris, Beatissime Pontifex. Qui Divinæ Providentiæ consilia tam sedulò imitari studuisti, dignus es, qui ejusdem pariter felicitatem consequare. In perpetuum vigeant sanctissimæ Leges, quas ad perpetuam Catholici Orbis felicitatem, tam providè, sapienterque sanxisti. Perpetuus illis erit honor, & cultus: Atque earum beneficiò Christiana Respublica Ministris optimis, Summis Moderatoribus Optimis, ad felicitatis suæ perpetuitatem, fruatur.

Intelligat itaque Univerſa Posteritas, quantum INNOCENTIO debeat, qui tam Divinam Providentiæ normam, ac Regiminis Ideam invenit, suisque Successoribus imitandam proposuit: Ut Divinæ quoammodo particeps Infinitatis, nihil Sibi, vel utilitatis, vel detrimenti ex Summi Pontificatus administratione susceperit: Divinæ veluti socius Immensitatis, ita universis intenderit, ac si vacaret à singulis; atque ita pariter intenderit singulis, ac si vacaret ab universis: Divinæ denique veluti cœvus Æternitati, dum præsentibus intenderet, in futurum prospexerit, & subsequentiæ sæculorum felicitati provideat. Ad eò ut absolutissimam Divinæ Providentiæ Imaginem, in Summi Pontificatus administratione exhibuerit: cum peculiare ipsas Divinæ Providentiæ Dotes, peculiare Providentiæ Suæ laudes effecerit,

Dixi.

GRE-